

УДК 338.434

В. В. Шмельова,
студентка II курсу магістратури,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

ПРІОРИТЕТНІ ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

V. Shmelova,
2nd year master-degree student of Taras Shevchenko National University of Kyiv
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

STRATEGIC MEASURES OF FINANCIAL SUSTAINABILITY AUGMENTATION OF THE ENTERPRISES IN AGRICULTURAL SECTOR IN UKRAINE

У статті обґрунтовано перспективність сучасного агропромислового сектору України. Наведено основні дані, що підтверджують подальший динамічний розвиток агропромислової галузі національної економіки. Розглянуто визначення фінансово-економічної категорії "фінансова стійкість підприємства" різними науковцями та запропоновано власне трактування поняття "фінансова стійкість підприємства". Зазначено необхідність своєчасної та об'єктивної оцінки фінансового стану підприємств. Визначено мету оцінки фінансового стану аграрного підприємства. Досліджено комплексну методiku визначення фінансової стійкості підприємства та висвітлено її основні етапи. Розглянуто визначальні внутрішні та зовнішні фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. На основі зовнішніх факторів впливу на фінансову стійкість підприємства, визначено проблеми та запропоновано пріоритетні заходи зі створення сприятливого зовнішнього середовища для підвищення фінансової стійкості підприємств вітчизняного агропромислового сектору.

In the article substantiate the perspective of modern agricultural sector of Ukraine. Report the basic data which confirms the further dynamic development of the agro-industrial sector of the national economy. Consider the financial-economic category "enterprise's financial sustainability" of various scholars and defined own concept of category "enterprise's financial sustainability". Specified necessity of timely and objective assessment of the enterprise's financial status. Determined the purpose of assessing the financial sustainability of agricultural enterprises. Studied a comprehensive method of determining enterprise's financial sustainability and highlights its main stages. Consider defining internal and external factors which impact on the financial sustainability of enterprise. On the basis of external impact factors, identified the problems and proposed priority measures to create a bright environment for improving the enterprise's financial sustainability in domestic agricultural sector.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, аналіз фінансової стійкості підприємства, шляхи покращення фінансової стійкості підприємства, агропромисловий сектор України.

Key words: enterprise's financial sustainability, financial sustainability analysis, ways of improving financial sustainability of enterprise, agriculture sector of Ukraine.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогодні агропромисловий комплекс — один з найбільших і досить динамічно зростаючих секторів економіки України. Рівень розвитку даної галузі, стабільність її функціонування мають вагомий вплив на розвиток внутрішнього і зовнішнього ринків, продовольчу безпеку держави, стан та конкурентоспроможність економіки в цілому.

Враховуючи події останніх років в Україні, а саме: політичну нестабільність, зокрема події на сході країни, економічний спад у вигляді втрат позиції на світових ринках, інфляцію, валютні коливання тощо, досить актуальним на сьогодні є питання фінансової стійкості агропромислових підприємств та впровадження пріоритетних заходів з її підвищення, які б відповідали сучасним економічним реаліям України.

**АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПУБЛІКАЦІЙ**

Основні теоретичні засади та методи оцінки фінансової стійкості розглядалися як у працях зарубіжних дослідників таких, як Брігхем Є.Ф., Бланк І.О., Родіонова В.М., так і в працях вітчизняних науковців — Бень Т.Г, Грабовецького Б.Є., Мамонтової Н.А., Поддєрьогіна А.М., Поляка Г.Б., Савицької Г. В., Філімоненкова О.С. та Цал-Цалко Ю.С. Питання пріоритетних напрямів покращення фінансової стійкості підприємств, зокрема й агропромислових, також неодноразово висвітлювалося в науковій літературі, проте враховуючи глобалізаційні процеси, світові економічні зрушення та динамічний розвиток агропромислового сектору в Україні в цілому, дане питання потребує постійного дослідження з метою відповідності сучасним реаліям.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є визначення пріоритетних заходів з підвищення фінансової стійкості підприємств агропромислового сектору України, для забезпечення їх високоефективного розвитку та сприянню конкурентоспроможності національної економіки. Об'єктом дослідження виступає сукупність економічних відносин між суб'єктами в процесі здійснення оцінки рівня фінансової стійкості підприємства. Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних та практичних аспектів забезпечення фінансової стійкості агропромислових підприємств в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Попри складні макроекономічні умови в Україні, які призвели до низької зацікавленості у

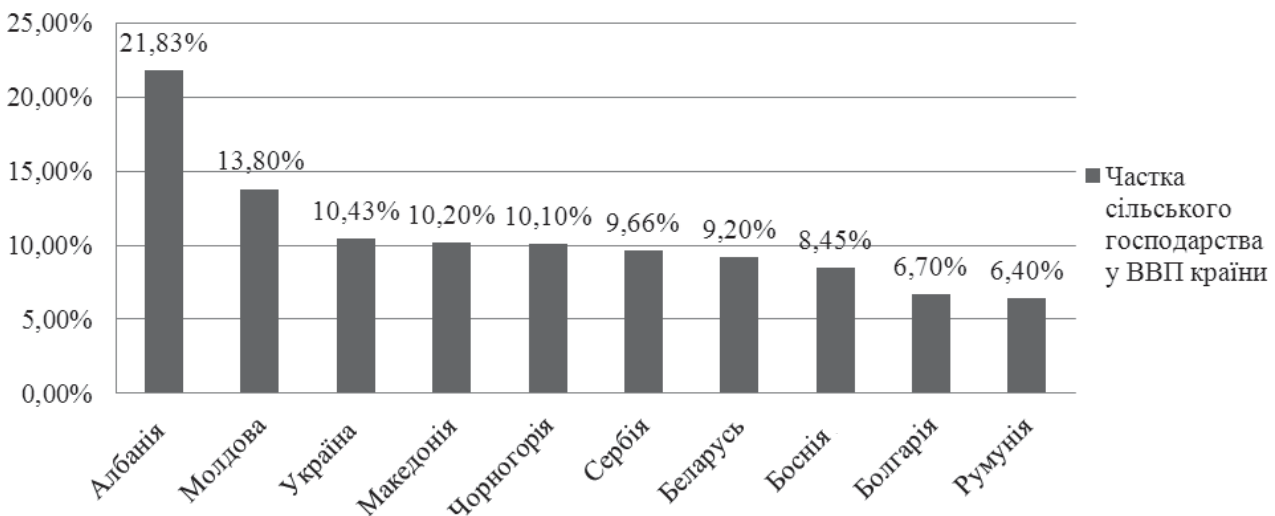
вкладанні інвестицій як з боку українських, так і зі сторони закордонних інвесторів, а також до скорочення ВВП держави, агропромисловий сектор України залишається однією з "сильних сторін" національної економіки [18]. На думку Українського інституту стратегій глобального розвитку та адаптації, дана галузь потенційно може стати "драйвером", найбільш динамічно зростаючим напрямом у національної економіки до 2018 р. [17].

По-перше, перспективність українського агросектору підтверджується на світовому рівні. У 2014 р. з усіх галузей української економіки в позитивну динаміку продемонструвало лише сільське господарство, показник ВВП якого за 8 місяців 2014 р. виріс на 6%. Згідно з рейтингом "Топ 10 аграрних країн Європи 2014" Україна посіла 3-тє місце, а частка сільського господарства у ВВП склала 10,43 % (рис. 1).

У 2013 р. році частка сільського господарства в структурі ВВП вперше у вітчизняній історії досягла 10%. Таким чином, агросектор став ключовою статтею поповнення державного бюджету. Дане зростання виробництва сільськогосподарської продукції в пояснювалося значним урожаєм зернових, який перевищив 63 млн т та розвитком тваринництва [16].

Вже станом на грудень 2015 р., за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, агропромисловий комплекс України забезпечив 14% загального обсягу ВВП [13].

Ще одним доказом перспективності є міжнародне сприяння. Так, Європейський банк реконструкції та розвитку на початку 2014 р. виділив понад 283 млн євро на 135 нових сільськогосподарських проєктів, а у 2015 р. профінансував вітчизняне сільське господарство на 184 млн євро [17; 18].

**Рис. 1. Частка сільського господарства у ВВП країни.
Рейтинг "Топ 10 аграрних країн Європи 2014"**

Джерело: складено автором на основі [16].

Таким чином, враховуючи вищезазначені факти, сучасні глобалізаційні процеси, а також значний розвиток агропромислової галузі в Україні, посилюється актуальність завдання з підвищення ефективності функціонування агропромислових вітчизняних підприємств, у розрізі якого постає важливе питання їх фінансової стійкості, а саме: основних пріоритетних заходів із підвищення фінансової стійкості підприємств агропромислового сектору.

Насамперед необхідним є визначення сутності самого поняття "фінансова стійкість підприємства". В цілому у науковій літературі існує багато трактувань даної економічної категорії. Серед основних можна виділити наступні:

Брігхем Є.Ф. вважає, що на формування стійкого фінансового стану підприємства впливає два взаємопов'язаних фактора: наявні активи, які забезпечують прибуток та необхідний обсяг грошових надходжень, а також можливості нових капіталовкладень, що призведуть до зростання обсягів прибутку і грошових коштів у майбутньому [2, с. 985].

На думку Цал-Цалко Ю.С. фінансова стійкість — це стан активів (пасивів) підприємства, що гарантує постійну платоспроможність [20, с. 372].

У свою чергу, Поляк Г.Б. стверджує, що економічна сутність фінансової стійкості підприємства полягає в забезпеченості його запасів і витрат джерелами їх формування [11, с. 430].

Гробовецький Б.Є. зазначає, що фінансова стійкість — це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування [4, с. 212].

Філімоненков О.С. дає наступне тлумачення: "Фінансова стійкість — це такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство платоспроможне. Іншими словами, фінансова стійкість підприємства — це таке його становище, коли вкладені в підприємницьку діяльність ресурси окупаються за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів" [19, с. 295].

За визначенням Савицької Г.В. "Фінансова стійкість — це здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів в мінливому внутрішньому середовищі, яка гарантує його по-

стійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику" [14, с. 619].

На думку Родіонова В.М. і Федотової М.О., фінансова стійкість відображає стан фінансових ресурсів, за якого підприємство здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, а також витрати з його розширення та оновлення. Платоспроможність підприємства є найважливішою ознакою фінансової стійкості. Фінансовий добробут та ступінь ділової активності підприємства характеризують також величина і динаміка рентабельності. Найвищою формою фінансової стійкості підприємства є його здатність розвиватися в умовах мінливого внутрішнього та зовнішнього середовища. Фінансова стійкість — це комплексне поняття і є таким станом ресурсів, яке забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу за збереження платоспроможності та кредитоспроможності за умови допустимого рівня ризику [12, с. 98].

За Мамонтовою Н.А. фінансова стійкість — це такий стан підприємства, при якому забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції [10, с. 16].

Довбня С.В. вважає, що фінансова стійкість — відображення стабільного перевищення прибутку над витратами, що забезпечує вільне маневрування грошових коштів підприємства і шляхом ефективного їх використання сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції. Водночас Бень Т.Г. має наступне визначення: "Фінансова стійкість — стабільність фінансового стану підприємства, котра забезпечується достатньою часткою власного капіталу у складі джерел фінансування. Достатня частка власного капіталу означає, що позикові джерела фінансування використовуються підприємством лише в тих межах, в яких воно може забезпечити їх повне і своєчасне повернення" [1, с. 55, 60].

Таким чином, узагальнюючи усі вищезазначені трактування науковців, можна дати наступне визначення категорії: фінансова стійкість — це такий стан підприємства, за якого підприємство здатне забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, самофінансування, рівновагу між власними та залученими засобами, відносну незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури, партнерів, кредиторів та інвесторів.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підпри-

Таблиця 1. Комплексна методика визначення фінансової стійкості підприємства

№	Етап	Показники
1	Загальна оцінка фінансової стійкості	1) стійкість джерел формування капіталу; 2) ресурсна стійкість; 3) стійкість управління
2	Розрахунок відносних показників фінансової стійкості	1) коефіцієнт автономії; 2) коефіцієнт фінансової залежності; 3) коефіцієнт фінансового ризику; 4) коефіцієнт маневреності власного капіталу; 5) коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень; 6) коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів; 7) коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел; 8) коефіцієнт питомої ваги власних коштів і довготермінових зобов'язань; 9) коефіцієнт поточної заборгованості; 10) коефіцієнт концентрації залученого капіталу; 11) коефіцієнт страхової стабільності капіталу; 12) коефіцієнт фінансової стійкості
3	Розрахунок абсолютних показників фінансової стійкості	1) запаси; 2) власні оборотні кошти; 3) функціонуючий капітал; 4) загальна величина джерел формування запасів
4	Факторний аналіз порогу рентабельності і запасу фінансової стійкості	1) поріг рентабельності; 2) запас фінансової стійкості

Джерело: складено автором на основі [3, с. 193].

ємств. Недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва і взагалі основою діяльності. Надлишкова фінансова стійкість виступає гальмом для розвитку, оскільки, збільшується надлишкові запаси і резерви підприємства [15, с. 133].

Метою оцінки фінансового стану аграрного підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності сільськогосподарського виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства, його економічного розвитку і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами [8].

Як фінансово-економічна категорія фінансова стійкість виражається системою відносних і абсолютних показників. Наявні методики аналізу фінансової стійкості підприємства передбачають проведення досліджень у декілька етапів. Залежно від завдань аналізу і тлумачення поняття "фінансова стійкість" порядок розрахунку показників у різних літературних джерелах відрізняються. Але, як правило, аналіз проводиться у такій послідовності, в тому числі з метою оцінки фінансової стійкості агропромислового підприємства:

- 1) загальна оцінка фінансової стійкості;
- 2) розрахунок за даними балансу системи відносних показників фінансової стійкості;
- 3) розрахунок за даними балансу системи абсолютних показників, які характеризують забезпеченість запасів джерелами формування і дають можливість визначити відповідний тип фінансової стійкості підприємства;
- 4) розрахунок за даними звіту про фінансові результати та факторний аналіз порогу рентабельності і запасу фінансової стійкості.

Схематична модель визначення фінансової стійкості підприємства представлена у таблиці 1 [3, с. 193].

Також при дослідженні фінансової стійкості агропромислових підприємств важливим є низка факторів, різних як за характером, так і за ступенем впливу. Серед них можна виділити визначальні внутрішні та зовнішні фактори впливу на фінансову стійкість підприємства (табл. 2) [9, с. 213].

Якщо вплив внутрішніх факторів на фінансовий стан є індивідуальними для кожного з підприємств та залежить від сфери господарювання, видів продукції, кон'юнктури ринку, регіональної інфраструктури, системи управління підприємством, структури витрат на виробництво та управління, техніко-технологічних особливостей тощо, то, в свою чергу, вплив зовнішніх є узагальненим, адже походить з макросередовища, а отже, виходячи з них, можна визначити пріоритетні заходи зі створення сприятливого зовнішнього середовища для підвищення фінансової стійкості підприємств вітчизняного агропромислового сектору.

Як було зазначено раніше, агропромисловий комплекс займає значне місце у народному господарстві України, тому можна стверджувати, що фінансова стійкість вітчизняних аграрних підприємств в значній мірі характеризує й фінансову стабільність держави в цілому. Саме тому український уряд сьогодні повинен розробити таку державну політику розвитку агропромислового комплексу, такі економіко-правові, фінансові, адміністративні заходи, які реально забезпечили б ефективні структурні перетворення агропромислового виробництва з урахуванням як національних, так і міжнародних аспектів [7, с. 13].

Таблиця 2. Внутрішні та зовнішні фактори впливу на фінансову стійкість агропромислового підприємства

Внутрішні фактори впливу	<ul style="list-style-type: none"> – галузева належність суб'єкта господарювання; – структура продукції (послуг), що випускається, її частка в загальному платоспроможному попиті; – розмір сплаченого статутного капіталу; – розмір і структура витрат, їх динаміка у порівнянні з прибутком; – стан майна і фінансових ресурсів, включаючи запаси й резерви
Зовнішні фактори впливу	<ul style="list-style-type: none"> – економічні умови господарювання; – політична стабільність; – техніка і технологія; – платоспроможний попит споживачів; – економічна і фінансово-кредитна законодавча база; – соціальна і екологічна ситуація в суспільстві; – податкова політика; – рівень конкурентної боротьби; – розвиток фінансового і страхового ринку

Джерело: складено автором на основі [9, с. 213].

За минулі роки у функціонуванні підприємств аграрного сектора економіки помітні покращення, але разом з тим вони є нестабільними і потребують постійної підтримки з боку держави.

Першочергово потребує негайного вирішення проблема врегулювання українського законодавства, формування сприятливого законодавчого клімату в державі, адже стабільність функціонування аграрного сектора, насамперед, залежить від нормативно-правової бази, яка б забезпечувала сталий розвиток цієї галузі. Виходячи із проблеми покращення законодавчої бази для стабільної роботи аграрних підприємств, аграрна політика має бути спрямована на розробку комплексних і системних законодавчих актів, які б змогли підвищити ефективність сільського господарства в цілому. Державі необхідно звернути увагу здебільшого на покращення умов розвитку приватного господарювання, запровадити та чітко визначити умови ринкового механізму, який би регулював відносини між селянами, власниками та суб'єктами господарювання, шляхом оренди майна та земельних ділянок [8].

Ще одним пріоритетним напрямом покращення сучасного фінансового стану сільгосп підприємств є несприятлива система їх оподаткування. Серед невідкладних заходів державної політики має бути передбачений максимально можливий рівень підтримки сільськогосподарського виробництва, а саме:

— збереження й гарантування дії на тривалий період пільгового та спрощеного режиму оподаткування сільгосп підприємств через фіксований податок;

— спеціальний порядок нарахування й використання ПДВ;

— пролонгація до кінця наступного року кредитів комерційних банків, часткову або повну сплату наперед їх відсотків за рахунок Державного бюджету України тощо [6, с. 110].

Наступним напрямом є заострення проблеми дефіциту власних джерел фінансування інвестицій у аграрних підприємств посилює їх потребу в кредитах. Проте внаслідок фінансової кризи відбулося блокування процесів кредитування усіх сфер економіки, втрата довіри до банківської системи, скорочення кількості платоспроможних позичальників та знизився рівень їх фінансової стійкості, особливо в сільському господарстві. За умов економічної кризи важливе значення має державна підтримка реалізації інвестиційних проектів роз-

витку пріоритетних виробництв, а також впровадження економічних регуляторів активізації внутрішньої інвестиційної активності [7, с. 13]. В розрізі даної проблеми можливими заходами поліпшення фінансового забезпечення аграрних підприємств можуть бути:

— заходи з впровадження компенсації за кредитами, залученими для покриття виробничих витрат, пов'язаних із закупівлею паливно-мастильних матеріалів, насіння, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, кормів, сировини та інгредієнтів для виробництва комбикормів, ветеринарних препаратів, молодняку сільськогосподарських тварин та птиці, обладнання для тваринницьких ферм і комплексів, запасних частин для ремонту сільськогосподарської і зрощувальної техніки та обладнання, енергоносіїв, та оплати послуг, пов'язаних з виконанням ремонтних робіт, робіт (послуг) з підготовки та оброблення ґрунту, захисту рослин від хвороб і шкідників, збирання врожаю тощо;

— зниження вартості кредитів для сільськогосподарських корпоративних підприємств [5, с. 356].

У розрізі фінансових ресурсів, необхідних для стійкого функціонування підприємства, важливим є залучення іноземного капіталу для інвестування агропромислового виробництва. На етапі інтеграції України до Європейського Співтовариства інвестиційні процеси у більшості галузей агропромислового виробництва потребують заходів щодо їх активізації. Іноземні інвестори вкладають кошти переважно у великі спільні підприємства. Більшість інтегрованих формувань в агропромисловому виробництві з іноземними інвестиціями спрямовує інвестиції у виробництво різних видів продукції, що помітно зменшує їх ризики. Подолання або зниження ризиків для інвесторів в Україні, повинно забезпечуватися такими чинниками, як:

— рівень розвитку продуктивних сил та стан ринку інвестицій;

- правове поле держави (законодавча база);
- політична воля усіх гілок влади;
- стан фінансово-кредитної системи; статус іноземного інвестора;

- інвестиційна активність населення [7, с. 13].

Важливим заходом щодо покращення фінансового стану аграрних підприємств на сучасному етапі розвитку є пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке б забезпечило мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу. Оптимізація ліквідності підприємства реалізується за допомогою оперативного механізму фінансової стабілізації — системи заходів, спрямованих, з одного боку, на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншого — на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання. Фінансові зобов'язання підприємство може зменшити за рахунок:

- зменшення суми постійних витрат (зокрема витрат на утримання управлінського персоналу);

- зменшення рівня умовно-змінних витрат; продовження строків кредиторської заборгованості за товарними операціями;

- відтермінуванням виплат дивідендів та відсотків.

Збільшити суму грошових активів можна за рахунок:

- рефінансування дебіторської заборгованості (шляхом факторингу, врахування та дисконтування векселів, форфейтингу, примусового стягнення); прискорення оборотності дебіторської заборгованості (шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту);

- оптимізація запасів товарно-матеріальних цінностей (шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків);

- скорочення розмірів страхових, гарантійних та сезонних запасів на період перебування підприємства у фінансовій кризі.

Покращенню фінансового стану підприємств сприятиме зменшення питомої ваги постійних витрат у собівартості продукції. Скорочення витрат — дієвий інструмент стабілізації фінансового стану підприємства, оскільки сприяє підвищенню рентабельності продажів і надходженню коштів. У рамках цього потрібно використовувати нормування всіх статей витрат, контроль виконання встановлених нормативів та контроль всіх видів альтернативних витрат (таких як використання Інтернету, телефонного зв'язку, оргтехніки в особистих цілях і інші витрати, яких можна уникнути).

В умовах конкурентного середовища актуальності набувають заходи з оптимізації збутової політики сільськогосподарських під-

приємств. Для оптимізації обсягів дебіторської заборгованості потрібно обирати найбільш доцільні строки платежів та форми розрахунків із споживачами (попередня оплата, з відстрочкою платежу, за фактом відвантаження продукції).

Незважаючи на значні обсяги дебіторської заборгованості, доцільним є надання відстрочки платежу споживачам, адже за рахунок цього збільшується обсяг реалізації, а разом з тим і прибуток (для стимулювання збуту в умовах високої конкуренції). З іншого боку, в цьому випадку є ризик виникнення додаткових витрат по залученню короткострокових банківських кредитів для компенсації дебіторської заборгованості. Важливим напрямом зміцнення фінансового стану є його прогнозування, оскільки, щоб грамотно керувати виробництвом, активно впливати на формування показників господарської і фінансової діяльності, необхідно постійно використовувати дані про його стан, а також зміни, які в ньому відбуваються. Фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо воно не отримує прибутку у розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства та їх соціальної сфери.

Основним напрямом забезпечення досягнення точки фінансової рівноваги підприємством є скорочення обсягу споживання фінансових ресурсів. Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємства, до загрози економічних санкцій. Як наслідок, майже кожне друге підприємство у галузі сільського господарства збиткове і причини цього явища різні. Проте попередити такі негативні наслідки можна. Для цього потрібно систематично й глибоко оцінювати фінансовий стан підприємства з використанням різних методів та прийомів аналізу [8].

Таким чином, підсумовуючи, можна виділити наступні основні шляхи покращення фінансового стану вітчизняних підприємств:

- формування сприятливого законодавчого клімату в державі;

- створення сприятливої системи оподаткування агропромислових підприємств;

- державна підтримка реалізації інвестиційних проектів розвитку пріоритетних виробництв, а також впровадження економічних регуляторів активізації внутрішньої інвестиційної активності;

- залучення іноземного капіталу для інвестування агропромислового виробництва, що по-

мітно зменшує ризики сільськогосподарських підприємств;

— заходи з пошуку оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке забезпечує рентабельність власного капіталу

— зниження собівартості продукції (робіт, послуг);

— підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства;

— оптимізація збутової політики, розширення ринків збуту;

— збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

ВИСНОВКИ

Отже, фінансова стійкість — це такий стан підприємства, за якого підприємство здатне забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, самофінансування, рівновагу між власними та залученими засобами, відносну незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури, партнерів, кредиторів та інвесторів.

У зв'язку з динамічним розвитком агропромислового сектору України в умовах економічної і політичної нестабільності, набуває важливості питання забезпечення фінансової стійкості вітчизняних агропромислових підприємств з метою збільшення їх конкурентоспроможності. Це у свою чергу вимагає проведення комплексу заходів, які повинні реалізуватися як з боку самих суб'єктів господарювання, так і з боку держави. Якщо заходи, що реалізуються власне підприємствами мають індивідуальний характер та залежать від напрямку їх діяльності, розміру, стратегії, політики тощо, то заходи, які реалізуються державою мають спільний характер дій щодо усіх агропромислових підприємств та повинні враховувати сучасний економічний стан країни, ключові проблеми та особливості реалій. У даній статі було висвітлено перелік таких пріоритетних заходів з підвищення фінансової стійкості підприємств агропромислового сектору України.

Література:

1. Бень Т.Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України. — 2002. — № 6. — С. 55—66.

2. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту: монографія/ пер. з англ. / Є.Ф. Брігхем. — К.: Молодь, 1997. — С. 985.

3. Гапак Н.М. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства / Н.М. Гапак,

С.А. Капштан // Науковий вісник Ужгородського університету. — 2014. — Вип. 1. — С. 191—196.

4. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: монографія / Б.Є. Грабовецький. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — С. 256.

5. Карташова О.Г. Забезпечення фінансово-кредитної стійкості корпоративних аграрних підприємств / О.Г. Карташова // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2015. — № 7. — С. 354—355.

6. Керпань В.В. Фінансово-економічна стійкість аграрних підприємств України та їх державна підтримка в умовах кризи / В.В. Керпань, О.Г. Кубай // Збірник Вінницького національного аграрного університету: Економічні проблеми розвитку аграрного виробництва в регіоні. — 2009. — Вип. 5. — С. 110—111.

7. Ключник А.В. Регулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрного сектора в умовах євроінтеграційних процесів України / А.В. Ключник, А.І. Федоренко // Інноваційна економіка. — 2013. — № 4. — С. 11—14.

8. Кошельник В.М. Напрями зміцнення фінансового стану аграрних підприємств у посткризовий період їх розвитку / В.М. Кошельник, Л.В. Побережна // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. — 2013. — № 10 (1). — С. 22.

9. Лисевич С.Г. Управління фінансовою стійкістю підприємств та фактори, що впливають на неї / С.Г. Лисевич, В.К. Великанова // Вісник Полтавської державної аграрної академії. — 2013. — Вип. 1 (6). Том 2 — С. 211—215. — (Серія "Економічні науки").

10. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення: автореф. дис. канд. екон. наук / Н.А. Мамонтова / Ін-т економ. прогнозує. НАН України. — К., 2006. — С. 16.

11. Поляк Г.Б. Фінансовий менеджмент: монографія / Г.Б. Поляк. — М.: Юнити-Дана, 2006. — С. 430.

12. Родионова В.М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции: монографія / В.М. Родионова, М.А. Федотова. — М.: Издательство "Перспектива", 2005. — С. 98.

13. Рутицька В. Агропромисловий комплекс України забезпечує 14% загального обсягу ВВП / В. Рутицька // Прес-служба Мінагрополітики. — 2015. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/19752>

14. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: монографія / Г.В. Савицька. — К.: Знання, 2007. — С. 654.

15. Соколова Е. О. Питання оцінки фінансово-економічної стійкості при обранні фінансової стратегії суб'єктів господарювання залізничного транспорту / Е.О. Соколова, О.В. Пилипен

ко // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. — 2013. — Вип. 25. — С. 131—135. — (Серія "Економіка і управління").

16. Top 10 agrarnykh stran Evropy 2014 // Latifundist.com — 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://latifundist.com/rating/top-10-agrarnykh-stran-evropy>

17. У 2014 році іноземні інвестиції в Україну впали на \$12,2 млрд — аналітики // Корреспондент. — 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/business/economics/3492829-u-2014-rotsi-inozemni-investytsii-v-ukrainu-vpaly-na-122-mlrd-analytyky>

18. У 2015 році ЄБРР інвестував 184 млн євро в сільське господарство України // Агробізнес сьогодні. — 2016. — №5 (324) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/agrobusiness/events/4459-u-2015-rotsi-iebr-investuvav-184-mln-ievro-v-silске-gospodarstvo-ukrainy.html>

19. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: монографія / О.С. Філімоненко. — К.: МАУП, 2004. — С. 328.

20. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: монографія / Ю.С. Цал-Цалко. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — С. 56.

References:

1. Ben', T.H. (2002), "Integrated assessment of the financial condition of the company", *Finansy Ukrainy*, vol.6, pp. 55—66.

2. Brikkhem, Ye.F. (1997), *Osnovy finansovoho menedzhmentu [Fundamentals of Financial Management]*, Molod', Kyiv, Ukraine.

3. Napak, N.M. (2014), "Specifics of determining financial sustainability of the enterprise", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu*, vol. 1, pp. 191—196.

4. Hrabovets'kyj, B.Ye. (2009), *Ekonomichnyj analiz [Economic analysis]*, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

5. Kartashova, O.H. (2015), "Ensuring of financial-credit sustainability of corporate agricultural enterprises", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 7, pp. 354—355.

6. Kerpan', V.V. and Kubaj, O.H. (2009), "The financial and economic sustainability of ukrainian agricultural enterprises and their government support in times of crisis", *Zbirnyk Vinnyts'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu: Ekonomichni problemy rozvytku ahrarnoho vyrobnytstva v rehioni*, vol. 5, pp. 110—111.

7. Kliuchnyk, A.V. and Fedorenko, A.I. (2013), "The regulation of foreign economic activity of the agricultural sector in terms of European integration processes in Ukraine", *Innovatsijna ekonomika*, vol. 4, pp. 11—14.

8. Koshel'nyk, V.M. and Poberezhna, L.V. (2013), "Areas of strengthening financial condition agriculture in the post-crisis period of their development", *Ekonomichni nauky (Oblik i finansy)*, vol. 10, no.1, pp. 36—44.

9. Lysevych, S.H. and Velikanova, V.K. (2013), "Managing financial sustainability of enterprises and the factors affecting pn it", *Visnyk Poltav's'koi derzhavnoi ahrarnoi akademii Ekonomichni nauky*, vol. 1, no.6, pp. 211—215.

10. Mamontova, N.A. (2006), "The financial sustainability joint-stock companies and methods of its ensuring", Ph.D. Thesis, Institute for Economics and Forecasting, Kyiv, Ukraine.

11. Poliak, H.B. (2006), *Finansovyj menedzhment [Financial management]*, Yunyty-Dana, Kyiv, Ukraine.

12. Rodyonova, V.M. and Fedotova, M.A. (2005), *Fynansovaia ustojchyvost' predpriyatiya v usloviakh ynfliatsii [The financial sustainability of the enterprise in terms of inflation]*, *Perspektyva*, Kyiv, Ukraine.

13. Rutyts'ka, V. (2015), "The agroindustrial complex of Ukraine provides 14% of GDP", *Presluzhba Minahropolityky*, [Online], available at: <http://minagro.gov.ua/node/19752> (Accessed 10 March 2016).

14. Savyts'ka, H.V. (2007), *Ekonomichnyj analiz diial'nosti pidpriemstva [Economic analysis of the enterprise]*, *Znannia*, Kyiv, Ukraine.

15. Sokolova, E.O. and Pylypenko, O.V. (2013), "The question of assess the financial and economic sustainability during the election of the financial strategy of rail transport enterprises", *Zbirnyk naukovykh prats' Derzhavnoho ekonomiko-tekhnolohichnoho universytetu transportu ("Ekonomika i upravlinnia")*, vol. 25, pp. 131—135.

16. Latifundist (2014), "Top 10 agricultural countries in Europe in 2014", [Online], available at: <http://latifundist.com/rating/top-10-agrarnykh-stran-evropy> (Accessed 10 March 2016).

17. Korrespondent (2014), "In 2014, foreign investment in Ukraine fell by \$ 12.2 billion - analysts", [Online], available at: <http://ua.korrespondent.net/business/economics/3492829-u-2014-rotsi-inozemni-investytsii-v-ukrainu-vpaly-na-122-mlrd-analytyky> (Accessed 10 March 2016).

18. Ahrobiznes s'ohodni (2015), "In 2015, the EBRD has invested 184 million euros in agriculture of Ukraine", [Online], vol. 5, no. 324, available at: <http://www.agro-business.com.ua/agrobusiness/events/4459-u-2015-rotsi-iebr-investuvav-184-mln-ievro-v-silске-gospodarstvo-ukrainy.html> (Accessed 10 March 2016).

19. Filimonenkov, O.S. (2004), *Finansy pidpriemstv [Finance of Enterprises]*, MAUP, Kyiv, Ukraine.

20. Tsal-Tsalko, Yu.S. (2008), *Finansovyj analiz: [Financial analysis]*, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2016 р.